СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 292. ДЖЕРЗІ СИТІ І НЮ ЙОРК, вівторок, 16-го грудня 1947. No. 292. JERSEY CITY and NEW YORK, Tuesday, December 16, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

КОНФЕРЕНЦІЯ В БІЛІМ ДОМІ НАД ПОВНОЮ ДОПОМОГОЮ ДЛЯ ВИДУЖАННЯ ЕВРОПИ

Вашингтон, 15 грудня. — Сьогодні в 10 годині ранку відбув президент Труман конференцію з конгресовими провідниками обох політичних партій для складення програми повної допомоги для видужання Европи. На скільки досі звісно, ціла допомога для Европи мала б досягнути висоти 16 більйонів долярів впродовж 4—5 найближчих років.

Тимчасова допомога, ухвалена обома палатами конгресу, виносить $597,000,000, одначе інакше розуміє її сенат а інакше палата репрезентантів. В суботу 13 грудня конференція представників обох палат погодилася, щоб у цій сумі вмістити теж і допомогу для Китаю, одначе під деякими застороґами. Коли б обі палати одобрили ще раз поправлену редакцію билу для негайної допомоги, тоді уряд приступить до її переведення, а тим зробить підготову для тривалої допомоги на підставі Пляну Маршала.

ЗА НЕГАЙНЕ ДОПУЩЕННЯ СКИТАЛЬНИКІВ.

Ню Йорк. — В четвер і в пятницю минулого тижня відбулися в готелі Вандербилт наради скликані організацією Нешенел Кетолик Велфер Конференс для складення Краевої Католицької Ради для Розселення. В нараді взяв участь теж представник Українського Католицького Допомогового Комітесу о. Антін Лотович. Наради рішили інтензивно домагатися приспішення билу Стратона в конгресі, на підставі якого можна б негайно допустити до Америки 400,000 нових імігрантів. Кампанія за приспішення законопроекту і за підготову населення до прийняття нових імігрантів почнеться негайно в 118 католицьких дієцезіях у Злучених Державах.

У пятницю минулого тижня прибув корабель Марін Флешер з 600 новими імігрантами, між якими було 40 українців. Цим разом майже всі вони прибули до родин і порозїздилися до призначених місцевостей, а кілька родин осіло в околиці Ню Йорку. Жидівське товариство ГІАС, яке займається новими імігрантами-одновірцями, оприлюднило, що кораблем Марін Флешер прибув цього року десятьтисячний жидівський імігрант під його опікою. Ним був Ізадор Фрід, який врятувався з націстівської крематорії в Освенцімі, в Польщі.

РЕСПУБЛИКАНЦІ ОБСТОЮЮТЬ СВОЮ ПРОГРАМУ ПРОТИ ІНФЛЯЦІЇ.

Вашингтон. — Представники республиканської більшости в конгресі заявили демократам, що вони будуть обстоювати свою програму для спинення інфляції, а коли б демократи на ню не згодилися, тоді будуть самі винуваті за її невдачу. Республиканці прийняли в засаді 10 точок зголошених президентом, одначе спротивилися урядовому примусові в пайкуванні.

ЛУЇС ВИСТУПИВ З А. Ф. П.

Вашингтон. — В пявницю 12 грудня предсідник майнерської юнії Джан Л. Луїс вислав до Американської Федерації Праці таку оповістку: „Ґрін, АФП. Ми розлучаємося. Луїс".

БЮРО ІНВЕСТИГАЦІЇ ПРОСЛІДЖУЄ ФИЛИПА МОРЕЯ.

Вашингтон. — Агенти Федерального Бюра Інвестигації вже двічі допитували Филипа Морея, предсідника Конгресу Індустріяльних Організацій, за його ворожнечу до закону Тефта-Гартлія. Тому, що Морей взвав юнії КІО, щоб вони не підписували некомуністичних заяв, появилися вісті, що департамент справедливости може потягнути Морея до судової відповідальности. На випадок засуду Морея, він може дістати рік тюрми і $1,000 грошевої кари, а КІО мало б заплатити $5.000. — Про допити подав вістку орган КІО „ДИ СІО Нюз".

ЖИДІВСЬКИЙ АПЕЛЬ ЗА СКЛАДКУ 250 МІЛЬЙОНІВ ДОЛЯРІВ.

Атлантик Сіті, 14 грудня. На Краєвій Конференції 1,300 делегатів, зібраних на зазив Злученого Жидівського Апелю, рішено зібрати найменше $250,000,000 на розселення жидівських біженців і на відбудову Палестини, дальше на допомогу заморем і на допомогу біженцям в Злучених Державах упродовж найближчого року. Це найбільша сума, яку пробувала досізібрати приватна допомогова організація в Америці. В нарадах брав участь колишній секретар скарбу Генрі Моргентав і б. губернатор, а пізніше ген. директор УНРРА, Герберт Лімен. Цей останній сказав, що сума $250,000,000 може видаватися фантастичною, одначе з огляду на конечні потреби в наступному році, вона мусить бути зібрана. Йде головно про відбудову Палестини як жидівської держави.

З. У. А. Д. Комітет дає потрібне матеріяльне забезпечення бувшим воякам У. П. А.

ВИАСИГНУВАНО ДАЛЬШИХ $28,000 НА ДОПОМОГУ ДЛЯ НАЙБІЛЬШ ПОТРЕБУЮЧИХ; ВІДКРИТО ОФІС КОМІТЕТУ В АВСТРІЇ.

Филаделфія, 13. грудня. — Сьогодні тут відбулися чергові Наради Злученого Українського Американського Допомогового Комітету, на яких винесено цілий ряд важливих рішень у звязку з допомоговою акцією для українських скитальників в Европі. Добродійну працю керованої адв. Романом Смуком місії ЗУАДКомітету в Німеччині започатковано призначенням дальшої суми $28,000 на закупно товщів, цукру та інших харчів для 1,300 найбільш потребуючих українців. До цих найбільш потребуючих зараховано головно хворих і калік, вагітних жінок, непрацездатних, учителів і т. д. Рівночасно доручено представникові ЗУАДКомітету, адв. Романові Смукові, відкрити негайно третій з черги офіс ЗУАДКомітету, цим разом в Австрії (два офіси відкрито вже в Німеччині) та започаткувати і там відповідну допомоговому акцію для української еміграції, як її вже ведеться в Німеччині. Екзекутива ЗУАДКомітету зокрема доручила своїй місії в Німеччині зайнятися новими українськими скитальниками, бувшими вояками Української Повстанчої Армії та дати їм потрібне забезпечення в харчах, одягах і медикаментах. Екзекутива ЗУАДКомітету рівночасно звертається зі закликом до американсько-українського громадянства збільшити свої жертви на ту ціль та посилати їх виключно до UNITED UKRAINIAN AMERICAN RELIEF COMMITTEE, P. O. POX 1661, PHILADELPHIA 5, PA. бо тільки зорганізована і обеднана допомога матиме належний успіх. Допомогу одягом та продуктами прохається пересилати безпосередньо до UNITARIAN COLLECTION WHAREHOUSE, UKRAINIAN RELIEF, 31 EAST 35th ST., NEW YORK 16, N. Y.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДА НЮАРКУ В ОБОРОНІ УКРАЇНИ.

Нюарк, Н. Дж., 14. грудня. — Старанням Української Централі в Нюарку та Українського Конгресового Комітету тут відбулася сьогодні Украніська Маніфестація в обороні прав України та в допомогу українським визвольним змаганням. Віче відкрив і ним проводив голова УККомітету, Степан Шумейко, що виголосив теж доклад про положення України та про очолювану УККомітетом акцію американських українців в обороні України та в допомогу визвольним змаганням українського народу. Віче почалося молитвою, що її провів о. Ігумен Степан Бахталовський, що з черги виголосив відповідну промову, зясувавши теж ціль маніфестації. Головними промовцями на вічу були проф. Кларенс А. Маннінг, інж. Дмитро Андрієвський з Бельгії та Андрій Білопольський з Аргентини, обидва учасники недавньої Панамериканської Української Конференції в Ню Йорку. На Вічу виступив теж член Украніської Громади в Китаю, Володимир Флайшер, який тількищо приїхав до Злучених Держав. На закінчення Маніфестації ухвалено відповідні резолюції та переведено збірку на акцію УККомітету, що дала у висліді $776.00, при чому Українська Централя в Нюарку сама жертвувала з своєї каси $100. Збірку переведено на заклик голови Централі Т. Каськіва, якому теж належить завдячувати її успіх. Приявних було кількасот осіб. ч

Советський Союз проголосив девалюацію рубля

РІВНОЧАСНО ПРОГОЛОШЕНО СКАСУВАННЯ ПАЙКУВАННЯ ЯК ЗАСІБ В БОРОТЬБІ ПРОТИ ІНФЛЯЦІЇ.

Москва, 14. грудня. — Недавне урядове повідомлення з Вашинґтону про „паніку закупів" та поголоски про обезвартіснення дотеперішньої советської валюти найшли сьогодні своє потвердження в офіціяльному „указі" советського уряду і комуністичної партії, підписану Сталіном і ген. А. Ждановом. В „указі" сказано, що з найблищим вівтірком почнеться пускати в обіг нові рублі і рівночасно касується пайкування харчів та „всіх промислових продуктів", як засіб боротьби проти можливостей нової інфляції. Старі рублі можна буде вимінювати тільки протягом одного тижня від 16-го до 22-го грудня та у відношенні десять старих рублів за один новий. Проголошено зниження цін на хліб (12%) і на пиво (10%); ціни на „водку" і вино залишаються такі самі. Постанови обовязують цілий Советський Союз і їх ціллю є насамперед боротьба проти інфляції та спекуляції, що після війни зросли до невідомих в жодній країні розмірів. Реформою гроша не охоплені заробітні платні і підприємства дістали доручення виплатити їх за найблищий тиждень в дотеперішній висоті. Нові постанови потверджують, що загальні післявоєнні економічні потрясення охопили контрольоване державою советське господарство в неменшій, якщо не більшій мірі, ніж господарства в поодиноких „капіталістичних країнах". „Указ" советського уряду і партії викликав широкі коментарі в світі і внутрі Советського Союзу, хоча урядова большевицька пропаганда намагеться там заглушити кожний інший голос, що не йшов би по „генеральній лінії".

ВАШИНҐТОН ПРО ДЕВАЛЮАЦІЮ В СОВЄТАХ.

Вашингтон, 14. грудня. — В американських урядових колах називають реформу валюти в Совєтському Союзі „інтересною", але не радикальною. Подібні заходи пороблено після війни вже в цілому ряді інших „капіталістичних" країн, але в Совєтах завжди говорено тільки про „здоровя" советського господарства, аж доки одної ночі не переведено девалюаційної операції цілком на капіталістичний лад. У звязку з девалюацією рубля не передбачується будьяких основних змін в міжнародному обміні і торгівлі. Докищо, дожидається подрібних даних про розміри і засяг проголошеної „указом" реформи та реакції внутрі Советського Союзу і закордоном. Звертається увагу на правдивість американського повідомлення в справі „закупочної паніки" та можливостей девалюації в Совєтах, виданого ще перед 10 днями, що тоді не тільки не потверджено, але й офіціяльно заперечено зі советського боку.

ПРИХИЛЬНІ КОМЕНТАРІ З НАГОДИ АМЕРКИКАНСЬКОЇ ОБІЦЯНКИ СТОЯТИ НА СТОРОЖІ ІТАЛІЙСЬКОЇ СВОБОДИ Й НЕЗАЛЕЖНОСТИ.

Ню Йорк, 15. грудня. — Пресові агенції передають зміст деяких голосів преси з нагоди оповістки президента Трумана, що Злучені Держави подбають про відповідні заряджения на випадок, коли б так була загрожена свобода Італії безпосередно або посередно. Оповістку оприлюднив президент 13. грудня, саме в передодні виїзду з Італії останніх відділів американської армії з Італії. Текст оповстки президента, виданої у Вашинґтоні, звучить: „Хоч Злучені Держави відтягають свої військa з Італії у виконанні мирового договору, то наша країна дальше інтересується збереженням свобідної й незалежної Італії. Коли б так серед наступаючих подій виявилося, що свобода й незалежність Італії були б безпосередньо або посередньо загрожені — а на цьому спочиває мирове порозуміння — тоді Злучені Держави, що підписали мировий договір і є членом Обеднаних Держав, будуть почуватися до обовязку подбати про відповідні заряджения для втримання миру й забезпеки".

Коментарі преси в цій справі такі, що оповістка президента дуже на часі з огляду на загрозу комуністів для кабінету італійського премієра де Ґаспері.

16 БІЛЬЙОНІВ ЧУЖИННИХ МАЄТКІВ В ЗЛУЧЕННИХ ДЕРЖАВАХ.

Вашингтон. — Приватні підприємства в Америці, а між ними й утікачі з закордону, є власниками $16,040,000,000 маєтків поза границями Злучених Держав. Це є вдвоє більше ніж виносять уділені американським урядом кредити для закордону. Урядово обраховують, що Злучені Держави мають претенсії лище до $8,000,000,000 кредитів, бо $10,000,000,000 довгів з першої війни відписано. Кредити з другої війни ще не обраховані й не наладжені тому, що більша їх частина опира ється на законі про Ленд-Ліз.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІЙСЬКА ВИЇХАЛИ З ІТАЛІЇ

Леґгорн, Італія, 14 грудня. — Сьогодні залишили Італію останні 1,357 вояків і 97 офіцирів, що становили колись 500-тисячну Американську Окупаційну Армію в цій країні. Вони виїхали пароплавом Адмірал Симс і причалять до Бруклина ще перед Різдвом. Останнім американським вояком, що залишив Італію і вступив на поклад американського корабля, був головнокомандуючий американськими збройними силами на Середземноморському терені, ген. Лоренс С. Джейнес. В порті Леґгорн американських вояків прощали, крім американського амбасадора, високі старшини всіх родів зброї італійської армії та духовенство. В прощальних промовах виявлено глибокі взаємні симпатії. Американські війська залишили Італію згідно з мировим договором і тим самим Італії знов привернено стан повної суверенности. Згідно з мировим договором теж советські війська мали б вже завтра покинути Болгарію, але докищо нема вісток навіть про підготову до цего. В Італії з великим вдоволлям та з помітним заспокоєнням прийнято заяву президента Трумана про допомогу на випадок, якщоб мир Італії був загрожений.

РЕОРГАНІЗАЦІЯ ІТАЛІЙСЬКОГО УРЯДУ.

Рим, 14 грудня. — Премієр Альциде де Ґаспері проголосив сьогодні склад створеного ним нового, вже пятого з черги уряду. Новий уряд створений на коаліційній базі чотирьох партій: Республиканської, Християнсько-демократичної, Ліберальної та правого відламу Соціялістичної. Міністром закордонних справ залишився дальше Карло Сфорца. Заступені в уряді партії контролюють в Конституційній Асамблеї 306 голосів на всіх 556.

РІШАЛЬНА СТАДІЯ КОНФЕРЕНЦІ В ЛОНДОНІ.

Лондон, 14 грудня. — Міністри закордонних справ Америки, Британії і Франції рішили сьогодні, що продовжування конференції було б неможливе, якщо советський міністер Молотов на найблищому засіданні не відступить від свого дотеперішнього опозиційного становища. Представники західних великодержав рішили, щоб не брати на порядок нарад жодної дальшої, головно політичної справи, як довго не досягнеться основного порозуміння в економічних справах, включно з воєнним відшкодованням, якого рішучо домагаються Совєти і яке так само рішучо відкидає Америка. Секретар стейту Маршал рішучо заперечив советські твердження, мовляв, Америка мала користь зі своєї окупаційної зони Німеччини. Він рівночасно заявив, що на найблищій сесії він зложить в цій справі відповідні письменні докази, домагаючись таких же доказів і від Совєтів в справі стягненого ними воєнного відшкодовання.

НІМЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬ ПЛЯН ФЕДЕРАЦІЇ.

Франкфурт над Майном, Німеччина, 14 грудня. — Представники урядів німецьких країн американської і британської злучених зон сподіються, що американський військовий ґубернатор, ген. Л. Д. Клей, в найблищому часі вернеться з Лондону, де він бере участь в конференції Ради закордонних міністрів, та поінформує німців як їм застосуватися до цих нарад. Рівночасно з того ж німецького боку повідомляється, що німці підготовляють плян федерації німецьких країн згаданих зон та проект свого власного тимчасового уряду, рахуючися з безуспішністю конференції в Лондоні.

БЕЛЬҐІЯ РІШУЧО ПО БОЦІ АМЕРИКИ.

Брюсель, Бельґія, 14 грудня.—Бельгійський премієр Спаак зложив сьогодні заяву, в якій не залишає жодного сумніву про місце своєї країни в теперішньому світовому конфлікті. Спаак заявив, що Плян ген. Маршала щодо допомоги у відбудові Европи мусить бути здійснений і всі народи Европи повинні докласти до цього всіх сил, бо це ще єдиний вигляд на рятунок европейського континенту.

ФРАНЦУЗЬКІ КОМУНІСТИ ПРОДОВЖУЮТЬ ПІДРИВНУ РОБОТУ.

Париж, Франція, 14 грудня. — Зазнавши повної поразки на страйковому фронті робітників, французькі большевики пробують ще щастя серед селянів і на цю ділянку звернули головну увагу в своїй підривній роботі. Комуністичний провідник Моріс Торез сьогодні знову промовляв до сільських комуністів, лякаючи їх „поневоленням" та „експлуатацією" на випадок переведення в життя допомогового Пляну Маршала. При цій нагоді він атакував постанови торговельної конференції в Женеві.

В КИТАЮ БЕЗ ЗМІН.

Нанкінґ Китай, 14 грудня. — Китай, після довгої війни з Японією, дальше потапає у вогні громадянської війни. Бої між комуністичними й національними військами продовжується зі змінним щастям.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3. 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1 50

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів

За оголошення редакція не відповідає

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПРОТИ НЕВІЛЬНИЧОЇ ПРАЦІ

Є добра нагода вивести на денне світло на міжнародному форумі частину трагедії українського народу. Маємо на думці висилку советською владою мільйонів українців на каторжні роботи в Сибірі чи в інші місця советського пекла.

Цеї нагоди не можна пропустити ні центральним Українським Комітетам, ні Панамериканській Українській Конференції, ні зорганізованій новій українській еміграції. Це й властива причина, що нагадуємо цю справу.

Генеральний секретар Обєднаних Держав, Трюгве Лі, згодився поставити на денний порядок нарад Економічної і Соціяльної Ради О. Д. справу резолюції Американської Федерації Праці щодо політичних вязнів у Советах, які виконують невільничу працю в советських концентраційних таборах. Ця резолюція домагається від Обєднаних Держав розсліду цеї справи. Закиди Американської Федерації Праці (AFL) звернені проти Советського Союзу та його сателітів. Метю Вол, відомий робітничий провідник і заступник АФП, який є водночас офіційним дорадником цеї Економічної та Соціяльної Ради, заявив, що по його розрахунку в самих Советах є понад 10 мільйонів політичних вязнів, які виконують невільничу працю, а це противиться тим засадам, на яких побудовано Організацію Обєднаних Держав.

АФП домагається не тільки розслідів щодо невільничої праці, але теж і поборення О. О. Д. відповідних заходів, щоб її зліквідувати. Своє домагання опирає АФП на матеріялах, які вона збирала ще далеко до вибуху другої світової війни, а яка перешкодила вийти з цим наверх, бо Совети стали воєнним союзником Злучених Держав. Щойно тепер, коли дійшло до напруження між Злученими Державами і Советським Союзом, є нагода цю трагедію видвигнути і старатись з нею покінчити раз назавжде. Резолюцію прийнято в жовтні в Сан Франсиско в часі нарад річної конвенції АФП. по довгій дискусії над примусовою працею як повоєнним засобом кари, застосовуваним до політичних вязнів.

З цим явищем є теж тісно звязані примусові виселення, які, як кажуть, вже довели до цього, що в Советах зачинають пропадати цілі народи, особливо ці менші, як от естонці, латвійці чи литовці. Коли це лихо не стало ще такою самою загрозою для українців, то тільки тому, що українці великий нарід і живе на великому просторі, то й годі його так скоро зліквідувати.

Між новою еміграцією в Европі є певно живі свідки, які перебували в советських концлагерах і можуть достачити багато вартісного матеріялу, придатного для розслідів Економічної й Соціяльної Ради Обєднаних Держав. Ці матеріяли треба зібрати, бо з них чи не найкраще буде можна пізнати українську трагедію та варварську політику Москви, яку вона застосовує до України та українського народу. Наради Економічної й Соціяльної Ради зачнуться 2 лютого 1948. Тому треба зараз братись за збірку згаданих матеріялів.

Не в націоналізмі недезпека!

Є в Америці група т. зв. лібералів, яка постійно щось закидає своїй країні, а ніколи не добачує нічого злого в Росії. Тільки часом, щоб себе закрити, цей чи другий такий „ліберал" згадає мимоходом теж і Совети, що ніби і там ще нема повної демократії.

Ці ліберали постійно атакують „націоналізм" як якесь найбільше лихо, що стоїть на перешкоді замиренню світу. Та до „націоналістів" зачинають вони вже зараховувати теж і американців. Уже й Америка стає у них „націоналістичною". Тому і закликають, як от д-р Френк Кінґдон, усі „мудрі голови", щоб той націоналізм якось вгамувати, як уже його не можна цілком зліквідувати.

Замітне, що цей „націоналізм" добачується навіть у цьому, коли вчені думають над атомовими бомбами чи трійливими газами і помагають їх продукувати. Це кажеться, іде на людську загибіль, а якби то було добре, колиб думати над тим, що іде на хосен людства!

Замітне, що такі речі висувають ці ліберали у таку пору, коли в цілій Америці піднялись голоси, що треба скріпити свої збройні сили, бо інакше країна готова знайтися на випадок нового воєнного конфлікту в ще гіршому безборонному стані, як це було з початком другої світової війни. І це теж замітне, що ці люди, які є тепер проти поліпшення американської оборони, не говорили б нічого, якби не те, що одиноким ворогом Америки стали тепер Совети, та що коли думається в Америці про оборону, то властиво розуміється оборону перед советською агресією.

Ця пропаганда проти збровння Америки добачує в збровнню „націоналізм", а не цю небезпеку, проти якої звернене це збровння. Не націоналізм є нині нещастям, а терор, диктатури, тоталітаризм, імперіялізм. Усі ці лиха є в Советах та в державах їхніх сателітів. Ці лиха це радше „інтернаціоналізм", бо під його іменем понеслась червона оргія різних насильств над людиною та цілими народами. Націоналізм, якщо не виявляє себе в звиродніломy обличчі крайнього шовінізму, був і є благородним почуванням. Як такий він може бути за клясову боротьбу, чи за війну між народами. А вже американський націоналізм є цілком певно миролюбним і нема ніякої причини, щоб ним лякати самих американців, чи світ. За Америку можна було б побоюватись тоді, коли б у ній запанували червоні „миротворці" з своєю диктатурою та терором. „Націоналізм" такої Америки був би тоді дійсною небезпекою для цілого світу та перепоною до світового замирення, так, як є небезпекою і перепоною московський націоналізм.

Отже, коли треба в нинішніх часах вгамовувати якийсь націоналізм, то в першу чергу московський, а вже ніколи — американський. Це повинні собі добре затямити різні ліберали кремлівської краски.

Українська думка в Америці у практичнім діянні

Українська етнічна група в Америці не є одинока, бо подібних груп є багато. Кожна з них, хоч переходить різні еволюції й пристосовується до потреб часу, не спускає з ока своєї оконечної цілі. Це останнє — природне явище. Інакше цілої групи перестали б взагалі існувати.

Еміґранти, що виходять по волі чи неволі з рідного краю, плекають рідну традицію на чужині нераз аж до гробової дошки і передають її у спадщині будучим поколінням. Державні народи творять нераз свої колонії і так втримують тісні звязки з матірним краєм. Та, як знаємо, навіть серед таких колоній повстають нераз теж нові думки й рухи, пристосовані до вимог часу й природи, що вони відриваються від матірного краю і стають цілком самостійними. Класичним прикладом такого руху була боротьба Північної Америки за свою повну незалежність, чи еманципація південно-американських республик від свого матірного краю.

Еміґранти недержавних націй втікають з рідного поневоленого краю з нужди, а тепер головно через переслідування наїзника. Ці еміґранти леліють думку про визволення своєї, а то й незалежности для своєї поневоленої батьківщини. До таких еміґрантів належать теж і українці, тому допомога визвольним змаганням українського народу стала ціллю їхнього ідейного життя. Це природне.

Одначе на людину має вплив оточення, природа й відносини у якомусь краю. Тому еміґранти мусять у своїх ідеалах дійти до якогось компромісу з самим собою і оточенням, щоб самим жити і для своєї ідеї працювати.

Тепер перейдім до практичного діяння української думки — праці для своєї ідеї — в новій батьківщині, тобто в Злучених Державах Північної Америки. Ця країна, з своєю необмеженою громадянською свободою, була довгі часи в стані політичної ізоляції від інших континентів. Тоді ніхто не вмішувався в справи іміґрантів та в їхні ідеали. Тоді на зазив іміґрантських груп американський уряд нераз допомагав їхній ідейній праці в справі визволення країн, з яких вони походили. Ці іміґрантські ідеали не грозили нічим Америці й тому до першої війни можна було тут переводити різні організації серед іміґрантів навіть на військовий лад, включаючи й одяг, який нагадував військові одностроі різних европейських країн.

Та перша світова війна зробила в цьому вилім. Америка була приневолена сконсолідувати себе на лад інших держав. Ця переміна вплинула вже тоді на ревізію думок неодної іміґрантської групи. Зачали виринати питання: Хто ми? Американці, чи може дальше чужинці, які найшли в Америці лише хвилевий захист перед переслідуванням ворога в рідному краю?

Теж і діти іміґрантів, які без огляду на своє походження, взяли чинну участь у війні, отже в обороні американських ідеалів, вплинвали на кристалізацію відповіди на це питання.

Знов американська конституція не лише дає громадянам і жителям права, але теж і накладає деякі обовязки, а з обовязками злучені й деякі форми американського прилюдного життя, зокрема льояльність до американських ідеалів і до американських політичних установ. Тим більше, що всі громадяни мають повну свободу вибрати любий собі уряд, отже й свого президента, своїх заступників у конґресі, в стейтовій леґіслятурі та до всіляких інших установ.

Усе це треба було передумати і до цього застосуватись теж і українським іміґрантові, що довгий час жив тільки одною мрією: Якнайскорше вернути з дітьми до рідного села чи міста.

Тут в рямках американської свободолюбної конституції може кожна етнічна група свобідно плекати свої культурні і релігійні традиції, закладати відповідні установи, видавати свої книжки і часописи і т. д. Можна збирати і висилати безмежну фінансову допомогу на гуманітарні й культурні цілі в колишню країну своїх батьків. З цього всього, як знаємо, користають в повних розмірах теж і українці в Америці. Саме на підставі таких засад створилося тут окреме культурне й релігійне українське життя, яке дало підставу до розмірно багатої допомоги різнородним установам в Україні і поза Україною.

В додатку до цього американська громада українського роду має необмежену спроможність впливати на американське громадянство й на американський уряд і конґрес та на інші чинники в справі допомоги українській визвольній боротьбі, включаючи й теоретичну можливість американської збройної інтервенції. Отже це такий потенціял, якого не мала українська нація впродовж століть. Тому простий розум каже, щоб його шанувати і не нищити. Та хоч це таке ясне, не всі це розуміють і не всі про це дбають, бо являються гуртки, що під шумними кличами намагаються припинити оцей природний розвиток української думки. Як показалося в недавній минувшині, це приносить багато шкоди. Теж шкодить приписування собі монополю на український патріотизм і революцію. Воно розбиває силу громадянства на ворожі собі табори, спричинює хаос у праці громадян старшого покоління, а тим самим її ослаблює. Знов тут роджене покоління українського роду взагалі не розуміє цього напрямку й відчужується.

Усе це нам усім добре відоме, коли згадаємо передвоєнні часи. Це відчули ми болюче в часі війни. Те останнє повинно бути для нас усіх доброю наукою. Америка, як згадано, дає нам багато можливостей, як можна зробити багато добра для українського народу в Европі, помагаючи йому не тільки в гуманітарній та культурній ділянці, але теж і його визвольним змаганням. Льояльний американський громадянин має і тут велике поле до діяння, бо Америка є за свободу, а проти гнету, за людяність, а проти насилля і терору, за демократію, а проти тоталітаризмів і диктатур. Чи ж цього замало? Чи це не повинно нас усіх обєднати в наших змаганнях допомогти поневоленому українському народові, щоб він позбувся московської тиранії та зажив вільним життям?

Хто цього не хоче розуміти, той нічого не навчився з наших передво[illegible]их практик і знов намага[illegible] давати ворогам визволе[illegible] України нові закиди в руки, щоб ними шкодити українській визвольній справі, як не тепер, то в інших обставинах; той знов намагається вводити хаос в наше народне, зорганізоване життя, а тим самим шкодити нашій зорганізованій та сцентралізованій гуманітарній та політичній акції, спрямованій на допомогу українському народові в Европі.

Маємо що сказати...

В еміґрантському тижневику „Наше Життя" (з 10. листопада 1947) який виходить в Німеччині, в американській зоні, пише П. Котович в статті п. н. „Оборона демократії", що американська окупаційна влада вирішила „сказати правду европейським громадянам про большевизм і про советську систему". Значить, що є тепер нагода теж і українцям сказати українську правду, а „ми маємо що сказати", каже автор. І розказує.

• • •

Україна — це та країна, що спинила марш большевиків у 1919 році на захід і не дозволила їм зеднатися з мадярськими комуністами Белі Куна. Коли б не боротьба українського народу, то большевизм міг би вже тоді закріпитися в серці Европи.

Український народ на своїх плечах ніс головний тягар боротьби з большевизмом в СССР і несе його досі. Від хоробрих армій УНР, від героїв Крут і Базару, через жахливий **плебісцит голоду** (1932-33 р.) аж дотепер — Україна не перестає боротись з жахливою нелюдською тиранією большевизму.

Україна — це „Ахіллева пята" большевизму і російського імперіялізму взагалі...

Тепер ми вже голосно можемо світові сказати і довести, що всі зусилля українців були і є спрямовані на те, щоб здобути волю і самостійність для свого народу.

Українському народові ніякого большевизму ані фашизму прищепити не вдасться: наш народ має у собі так глибоко закорінені демократичні звичаї і традиції, що в імя свободи і своєї людської гідности українські люди витерпіли страшний „плебісцит голоду", поневірялись в тюрмах, гинули в Соловках і Сибіру, але не відмовлялись від своїх ідеалів. За прикладом Шевченка наші борці і мученики за свободу — „караются, мучились, але не каялись".

Своєї протибольшевицької настави наш нарід не змінить. Доля йому судила дотепер нести на своїх раменах головний тягар боротьби. Але фронти поширюються. За „залізною завісою" прибуло уярмлених, отже й борців. А крім того від сьогодні ціла світова демократія стає до змагання, до бою з деструктивною неморальною системою комунізму.

Йдеться про це, щоб всі пізнали й зрозуміли, яка це вбивча для людського індивіда система що перетворює людину в машину, що робить з кожної людини автомата, раба, безсловесну тварину. Йдеться про те, щоб всі зрозуміли, що большевизм — це атентат на душу людини — і це смертельна загроза всій дотеперішній европейській культурі та цивілізації. Ми певні, що всі це зрозуміють.

А тому з оптимізмом і вірою дивимось у майбутнє нашого народу. Український народ включається в оборонний фронт світої демократії проти большевицького тоталізму. Ми віримо в перемогу світла над темрявою, ми певні, що большевицька тиранія, в наслідок спільних зусиль свободолюбних націй, пропаде так, як пропала диктатура фашизму.

ВСТУПАЙТЕ В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ СТАВАЙТЕ СПІВВЛАСНИКОМ ДЕВЯТЬ МІЛІОНОВОГО МАЄТКУ ЦЕЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Юрій Вухналь.

ЖИТТЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ФЕДЬКА ГУСКИ

4)

От, уяви собі, одного разу в неділю виходить Дуньчина мати — цей міністер внутрішніх хатніх справ — на колодки і привселюдно на жіночому, так би мовити, парляменті виступає з провокаційною мовою, мовляв, Федько Гуска — барбос і падло, та я його, ракла, й у двір до себе не пущу, а не то що дочку заміж за нього одлам. На колодках у той час була тітка Мокрина, а ти ж знаєш тітку Мокрину — це ж не жінка, а чортова радіотрансляція. Через день все село знало про виступ і з усіх боків коментувало промову Дуньчиної матері — натякаючи на загострення взаємовідносин поміж нами та на розрив.

Я сам добре почував, що тут пахне розривом.

І не помилився. Одного разу я таки підмовив Дуньку піти погуляти і, залишивши піджак свій у клуні, пішов на леваду.

Через годину повернувся й побачив жахливу картину. На мій піджак Дуньчині батьки зробили ганебний наскок. Це був справжній розгром.

Як потім виявилося, батьки шукали якогось листа, що начебто я писав до Гапки Сапронової.

Це мене так обурило, та й справді, братушка, це ж було нечуване нахабство, що я тут же у Дуньчиному дворі помінявся з матірю гострими нотами. На другий день у селі тільки й розмови було, що про мій розрив. Ворожі до мене кола населення галасували, що, мовляв, так йому й треба, сучому синові, і побоювалися — коли б я Дуньчиним батькам вікон не побив.

Помірковані кола стояли на моєму боці.

— Ну, а як же ти — не шкодуєш? — запитав я Федю. Федя глянув на мене, усміхнувся, плюнув і гордо промовив:

— Мені хіба що — вони плакати будуть, а не я. Я ще вчора з хуторів двоє замовлень одержав: Хвеська Карпова — гуляти в неділю закликала, а Горпина Капронова на Покрову прохає прийти, — он як — поняв?

5. Федько Гуска про нові методи.

Оця зустріч з Гускою відбулася в надзвичайному місці, а саме на печі.

Ніхто на селі не знав, де Федько. Тоді я пішов до його хати.

— А де ж це Федя? — здивовано запитав матір.

Вона вилаялась і нехотя хитнула на піч.

— Вилежується, барбос, щоб йому боки одлежало!

За комином хтось важко зідхнув, заворушився, і знайомий Федьчин голос спокійно буркнув:

— Киньте ви старі методи самокритики. Хто там?

— Я! Хіба не впізнаєш?

— А-а! — зрадів голос — Чого ж ти стоїш — лізь сюди без докладу — я не бюрократ.

За хвилинку я сидів біля Гуски. Він лежав, як завжди, спокійно на гарячій черені, розкуйовджений і заспаний.

— Чого, Федю, лежиш?!

— А чого ти сидиш?! — спокійно відповів він.

Далі смачно чвиркнув кудись на комин.

— Слухай, що ти робиш, там же мати! — злякався я.

Федько гордо посміхнувся.

— Не бійся. В матір не попаду, я тепер за новою методою плюю, — лежачи. Плюну через комин і в помийницю попаду. Насобачився!

Тепер я посміхнувся.

— А хіба й ти за нові методи?

— Спрашуєш! — і Федько зітхнув. — Уже через них і постраждав. Позавчора із зборів вивели.

— Защо?

— Під час доповіді про нові методи роботи серед дівчат Химку Сапронову спробував за новою методою пригорнути, а вона вплач, — так вони й вивели. А ти ще питаєш, чи я за нові методи. Оце лежу, спитай мене — чого я лежу? Лежу, бо по-старому робити не хочу, а от дай нові методи, тоді побачиш, що Федько зробить. Тільки, щоб дійсно методи. Щоб така — раз-раз і в домах. Не така, як добровільницька. Оголосили — бери роботу, яку хочеш. Добре, а як я, наприклад, ніякої роботи не хочу. Так ні! На бюро звольте... От ти мені скажи, що це за добровільництво. Я за такі методи: от, приміром, я п'ю, а ти до мене так підійди з новою методою, щоб я враз пити покинув. Ото, я розумію, метода. Або ось конкретно: лежу я на печі, мені, ні вставати, ні робити не хочеться. А ти ось візьми нову методу, підійди з нею до мене так, щоб мені встати й робити захотілося.

Федько Гуска солодко позіхнув і сонно додав:

— А так звичайно, не подумавши, можна сказати: „мертва душа" Федько.

Гуска знову смачно чвиркнув через комин.

— Та куди ж ти плюєш, помийниці тобі мало!? — скрикнула десь іздолу мати.

Федько несподівано моторно підвівся з місця і стурбовано гукнув:

— Хіба не в помийницю попав?

А потім, глянувши додому, спокійно повернувся на своє місце й незадоволено промимрив:

— Чого ж ви склоку затіваєте? Пересунули помийницю на інше місце та ще й лаються. Попереджайте, як пересовуватимете.

(Дальше буде).

Д-р Володимир Ґалан.

ПРАЦЯ
Злученого Українського Американського Допомогового Комітету

СПРАВА ПОМОЧІ БУВШИМ ПОЛІТИЧНИМ ВЯЗНЯМ.

В кожній допомоговій акції бувають нарікання на несправедливість, нерівномірний поділ допомоги, а навіть марнотратність, недоцільність чи нерозумне розділювання допомог. Коли такі закиди мають американські організації, то очевидно більше їх у нас. Різниця тільки та, що у нас при т. зв. „критиці" дуже часто вживають неправдивих фактів і це незвичано обтяжує усяку працю.

Недавно тому ЗУАДК одержав „довірочні та правдиві" відомости, що бувші українські політичні вязні в Австрії та Німеччині не одержали „ніякої" допомоги від заокеанських Комітетів. Навіть була проголошена офіціяльна відозва, підписана урядами цих організацій б. політичних вязнів. Комітет звернувся за вияснениям цеї справи та одержав таку урядову відповідь:

„Відносно поставлених нам запитів повідомляємо, що наша Централя не робить жадної різниці між **потребуючими...** Незалежно від того всеж таки наша Президія як також і проводи всіх наших низових обласних і самостійних таборових Допомогових Комітетів в першій мірі мають на увазі тих потребуючих скитальців, які як п о л і т и ч н і в я з н і перебували через довгий час в німецьких тюрмах чи концентраційних таборах, а які на терені Австрії є зорганізовані в Лізі Українських Політичних вязнів...

Зокрема коли йде про ті дари, які ми одержали від ЗУАД Комітету в Филаделфії, як в осені 1946 р. (одіння і взуття), так теж у січні 1947 (молоко, шоколяда одержані через Женеву, а вкінці в квітні 1947 р. (207 бейлів одіння та 24 паки взуття) то з всіх тих дарів користали **дослівно усі потребуючі політичні вязні,** які тільки зголосилися, що такої допомоги потребують... Крім того, що по одній пушці молока з женевської посилки одержали дослівно всі українські політичні вязні з загального приділу, Президія нашої Централі — маючи на увазі, що деяка кількість членів ЛУПВ потребує видатнішої помочі, призначила Лізі УПВ окремо ще 288 пушок молока до довільної диспозиції **Проводу** тої Ліги між потребуючих її членів. В прилозі пересилаємо Вам **оригінальне** письмо Проводу ЛУПВ в Інсбруці з дня 9-го липня 1947, в якому то письмі Провід Ліги звітує нам про розділ того приділу між своїх членів. Крім того в прилозі пересилаємо Вам рівнож поіменний виказ тих УПол. вязнів членів ЛУПВ та членів їх родин, які одержали поодинокі частини гардероби та взуття, яку ми одержали від Вас в місяці квітні 1947". (Лист УЦДОА з дня 22. жовтня, 1947).

У відозві Ліґи у Пол. Вязнів, підписаній інж. М. Кравцівим, як гол. д-р В. Білинським, секр. і за „зорганізоване громадянство в Австрії "п. Мґр. Спольським, д-р Шкуратом, д-р Лемішкою та вид. І. Тиктором, сказано дослівно: „По сьогоднішний день наприклад Ліґа Українських Політичних Вязнів в Австрії не одержали від заморських допомогових комітетів ні одної живностевої пачки, ні одного сотика допомоги".

Провіруючи лісту наділених бачимо там імя інж. Кравціва, д-р Білинського, Мґр. Спольського та вид. Тиктора. На наш запит, чому згадані особи підписали такий заклик, ми одержали знова урядову відповідь: „Видавець „Нового Слова" дістав від нашої Президії за самовільне поміщення тої відозви упімнення, а на днях має появитися в тій справі спростовання п. мґр. Спольського в його імені і в імені п. д-р Шкурата, який взагалі й досі про ту справу нічого не знає". (Лист з дня 20. листопада, 1947).

Заходить питання: Чому і для кого подається такі неправдиві факти і то людьми, які займають певні громадські пости? На це повинні дати громадську відповідь згадані люди і ці організації в Злучених Державах, які базуючись на цих відомостях брали їх як основу для своеї, деколи розвальної роботи.

Як в дійсности виглядає поміч нашим скитальцям в Австрії?

Очевидно вона далека від вистарчальної, але і багато більша, як поміч тим, що в Німеччині.

„Всі надіслані дари були на загал доброї якости, в стані здатному до вжитку а деякі, зокрема велика кількість взуття зовсім нові, так, що принесли вони обдарованим українським скитальцям в Австрії дійсно велику користь.

На тому місці дозволяємо собі ще раз в імені нашої Централі, всіх її низових організаційних клітин Австрії та обдарованих тими дарами українських с к и т а л ь ц і в зложити Хвальній Дирекції Вашого Комітету та всім Жертводавцям в Америці як найсердечнішу подяку".

Як розділено одіж та взуття?

Область Форальберґ (Австрія) 15 балів одіння, 2 скринь взуття; обл. Тироль: Інсбрук 18 бал. од., 2 скр. вз.; Ландек 17 бал. од., 2 скр: вз.; Куфштейн 7 бал. од., 1 скр. вз.; Каринтія 34 бал. од., 4 скр. вз.; Стирія 17 бал од., 2 скр. вз.; Зальцбурґ 50 бал. од., 5 скр. вз.; Гор. Австрія 43 бал. од., 5 скр. вз.; Відень 6 бал. од., 1 скр. вз. — Разом 207 балів одіння і 24 скринь взуття.

Хто одержав цю одіж та взуття?

Між висланими речами було 5,973 куснів мужеської гардероби, 14,986 жіночих річей та 12,865 діточих. Крім цього були футра, нитки, мило та другі, разом 791. Разом усіх річей було 34,065 та 2,971 пар взуття і 152 пар гальошів. Все розділено між 15,486 скитальців на терені Австрії.

Для характеристики наділених наведу тільки один лист з оригінальними підписами від Українських Інвалідів в Зальцбурзі:

„Ми Українці Інваліди в Зальцбурзі дня 2. 5. 47, одержали одяг та взуття від Вас братів зза океану, що наспіли з Филаделфії від Филаделфійського Злученого Допомогового Комітету.

Ці дари, як ми довідалися, зібрані нашими земляками українцями З. Д. та переслані через океан, щоби полегчити долю скитальців. Скитальців в Европі є дуже багато. Щоб задовільнити потреби всіх скитальців, тоді річей треба дуже багато, але хотяй не всилі було задовільнити всіх потребуючих вповні, то таки кожний частинно в одягу забезпечений. Висловлюємо від щирого серця подяку всім жертводавцям, що не забули потреб знедолених братів. Ми знаємо, що велика кількість дарів надійшла може теж від незаможних людей, а про це свідчать листи що вложені до кишені одягу. Але ми глибоко переконані, що наші брати жертводавці багаті духово-морально, а головно багаті своєю національною свідомістю. За Ваш братерський вчин та память, в так тяжкому положенні складаємо ще раз щиру та сердечну подяку" (слідують підписи).

Як малими мусять почуватися ті наші люди, які „шепотали", що балі „гниють" замість взятись до праці з нашими жінками і вислати не двісті балів одежі, а хоч 20 тисяч! Так само мусять почуватись і в Европі ці люди, які думають неправдою та фалшом вибиватись вгору чи може витягати так наверх свою організацію. Ці люди мусять **тямити,** що час хаосу і анархії, підшептів і фальшу в допомоговій акції вже пройшов!

Злучений Український Американський Допомоговий Комітет став тепер **міжнародною українською** харитативною інституцією та власністю цілого нашого громадянства. І це громадянство вимагає не підшептів, і фалшу, але **праці.**

Працею виріс Допомоговий Комітет і **працею** буте вказувати шлях.

Р. Роздольський.

З БАТЬКОМ НА ЕКСКУРЗІЇ

(Уривок зі споминів).

Батько мій, Осип, з наймолодших своїх літ займався етнографією. Вже у вищих класах ґімназії почав він записувати народні казки[1]) й пісні в рідному своєму селі, Берлині біля Бродів, де дідо Іван Роздольський, був священиком. — У справжню пристрасть перейшла в батька етнографія в роках його учительської праці в ґімназії. Не було буквально ні одних різдвяних чи великодніх свят, ні одних шкільних літних вакацій, щоби покійний батько не вибирався кудись на села, записувати народні пісні.[2]) Цій своїй пристрасті батько мій залишився вірним до самої смерти; ще в 1941-му р. він, з доручення львівського філялу Укр. Академії Наук, їздив збирати народні пісні в Дрогобиччині.

Щоби зрозуміти й оцінити по заслузі цю невсипущу етнографічну роботу мойого батька, не вистане вказати на той інтерес, який представляла тоді для молодої української науки саме етнографія та на величезну наукову й естетичну цінність записуваного ним матеріялу. Певна річ, батько був по своїй натурі збирачем-науковцем, закоханим в свою етнографію, котра давала йому „радість життя" та підносила його понад злидні тодішної галицької буденщини. Але на самому дні цього етнографічного замилування лежало в нього (як і в сучасних йому етнографів — Вол. Гнатюка та Ів. Франка) щось інше: тодішне наївне та навіяне щирим демократизмом **українофільство,** котре однозначне було для них з „народолюбством", з глибокою симпатією до прибитого злиднями галицького селянства, яке саме тоді з темряви „безісторичности" почало виходити на шлях свідомого історичного буття.[3]) І власне це навіваючи її особливим теплом та наївною свіжістю, на яку вже сьогодні ніхто не спромігся б.

Пригадую собі, як нині, довгі зимові вечері в нашому домі, коли ми годинами відігравали знову і знову пісні з батькового фонографу та заучували на память що кращі мелодії. А вже не було стриму пісням, коли в хаті зявлялись батькові приятелі — критик Микола Євшан (Федюшка), маляр Михало Бойчук, редактор Михайло Лозинський, або такі дорогі гості, як Михайло Коцюбинський та буковинська письменниця Сидонія Гнідий. Підчас кожної такої візити зявлявся неодмінно на столі наш фонограф і батько з гордощами відігравав особливо любі пісні з найновіших своїх збірок. Скільки ж тих пісень ми тоді співали, якою веселістю сповнялася тоді наша хата, як пізно і неохоче відходили наші гості додому!...

В остансіх 2-3 роках перед першою світовою війною покійний батько почав брати й мене з собою на свої наукові поїздки, то на Лемківщину, то на Поділля, то на Буковину — з видимою ціллю, привчати мене помалу до етнографічного „ремесла". Для мене, тоді кільканадцятьлітного підростка, кожна така поїздка була справжньою подією, бо ж кожного разу ми були деінде, бачили інші околиці та інших людей, чули нові діялекти та слухали нових пісень. Тому про кожну таку поїздку я ще й сьогодні згадую з особливою приємністю і хвилюванням. Але особливо в память вбилася мені наша спільна етнографічна екскурзія у Збаражчину, літом 1913 р.

Тямлю, що батько обіцював собі дуже багато власне від тої поїздки, — мабуть тому, що їхали ми до сіл, положених на самому російському кордоні, де пісенний матеріял повинен був бути — як ми припускали — особливо зближеним до „наддніпрянського". Так чи інакше, ми оба були в піднесеному настрою, коли жидівська фірманка, яку наймив у містечку батько, підвозила нас до сільця, де мала бути наша перша квартира. На дворі стояв чудовий, тихий вечір, наш добродушний візник поцмокував флегматично на коней, що плентались по вибоїстій, запорошеній дорозі, і тільки час від часу долітали до нас здалеку згуки співаної гуртом пісні. І хоча пісня та не мала в собі нічого специфічно „наддніпрянського", нам здавалося чомусь, що це мусіла бути пісня з „тамтого боку", з відділеної від нас кордоном матірної землі, яка була для нас „серцем" України, — з землі Шевченка, Коцюбинського, Драгоманова, Грушевського...

І справді — село, до якого ми вкінці добрили, було „неначе писанка село" з Шевченкового віршу. Ми зупинилися на „плебанії", бо батько мав зі Львова рекомендацію до місцевого священика. Розвідавши, в чому діло, панотець запросив нас гостинно на кілька днів до себе, і вже на другий день ранком до просторої кухні попівства почали сходитися скликані панотцем „парафіяни", старші господарі й господині, а особливо сільська молодь.

Власне для молоді батько возив завжди зі собою кілька валків з награними на них віденськими польками й вальсами, між якими був теж дуже популярний в той час „шляґер": "Weibi, Weibi, sei doch nicht so hart!" Це була одна з батькових хитрих „приманок", бо наші сільські співаки нераз дуже церемонилися й соромилися, поки зачинали співати і тому треба було їх якимось способом заохотити. (Тямлю, що батько мусів часами сам перший співати до фонографу, а в одному глухому селі довелося йому змовити на вступі до фонографу цілий „отченаш", щоби переконати недовірчивих слухачів, що це не була ніяка „чортівська" машина). І коли молодь крутилася безжурно по кухні під згуки в і д е н с ь к и х вальсів, батько й панотець запустилися в розмову зі старшими статочними господарями (при чому не обійшлося без кількох чарок горілки) — і вже за якусь годину наші гості розспівалися мов на весіллю. Але які цікаві, які невимовно хороші були ті пісні!

„Ой курявче, курявче",
затягає одна з дівчат —

„Ой курявче, неню, курявче,
Не стелися близь мене!"

підхоплюють за нею інші.

„Не стелися близь мене,
Не стелися, неню, близь мене,
Бо мій милий гнівливий"...

А за „курявцем" співають ще кращої про соловея:

„Соловею рябий, рябесенький,
В тебе голос тонкий, тонесенький,
Тонкий, тонкий, тонесенький".
...„Полечу я понад беріженьки, —
Пливе мила човном, човниченьком,
Човном човном, човниченьком.
Рученьками очі протирає,
Біли личко сльозами вмиває,
Красним платком ся втирає"...

За дівчатами починають співати старші господині:

„Бідная сирото", — затягає одна з них — „як ти проживаєш,
Як ти проживаєш, що й ворогів маєш?"
„—Я так проживаю поміж ворогами,
Як та керниченька меже дорогами.
А хто йде, чи їде, той води напеться,
З бідної сироти хто хоче сміється!"

І так пливе одна пісня за другою, одна краща від другої — кожна мов старе, коштовне вино — і батько мій ледви встигає записати їх слова. Але вже цілком захопила й полонила всіх нас пісня старенької жінки, Кулинчихи. Ось її слова:

„Піду я в садочок, вирву я листочок,
А в тому садочку є ще три садочки.
А в першім садочку зазуленька кує,
А в другім садочку соловей почує.
А в третім садочку яра рута сходить,
Мати свого сина за рученьку водить.
„Ой сину мій, сину, сину найвірніший,
Скажи мені правду, хто ти наймиліший?
Чи теща, чи жінка, чи рідная мати?—
Скажи, сину, правду най я буду знати!"
—„Теща мені мила, бо жінку родила,
Жінка ще миліша, бо моя дружина.
Жінка ще миліша, бо моя дружина,
Мати наймиліша, бо мене родила.
Як мене родила, сім раз умлівала.
Восковая свічка в головах стояла.
Восковая свічка в головах стояла,
Крамная сорочка на смерть зготувана".
Голуй, мати, сина, то прибуде сила,—
Голуй, мати, дочку — в чужу стороночку!
Годуй, мати, дочку — в чужу стороночку,
Хто ж тобі на старість вмиє головочку
Хто ж тобі на старість вмиє головочку,
Хто тебе в крамную прибере сорочку?"

Прекрасна старовинна пісня; так і пригадуються слова Франкового віршу: „Скільки сердець тих розбитих, горещів скільки неситих... склалося — на одну пісню такую?" А скільки ж таких пісень співалося ще перед 40-50 роками по наших селах, і як відносно мало з них записали збирачі етнографи, передаючи їх як дороге наслідя прийдешнім поколінням?

(Закінчення буде.)

[1]) Гл. надруковану в одному з перших томів „Етнографічного Збірника" Наукового Товариства ім. Шевченка велику батькову збірку народних казок з села Берлина.

[2]) До речі: батько мій був взагалі одним із перших в науковому світі етнографів, що почали записувати народні пісні і ін. не „зі слуху", а при допомозі Едісонового фонографічного апарату. В томуж самому році, коли покійний батько вперше вибрався з фонографом на наукову поїздку по Галичині, застосовано в подібній цілі фонографу вперше і в Америці, для записування індійських народних пісень.

[3]) Не слід забувати що майже всі тодішні українські інтелігенти мусіли спершу пройти через етап затурканого, **консервативного** „москофільства", будучи в наймолодших своїх літах т. зв. „твердими Русинами". Тому то і українство їх сполучене було неодмінно з „мужикоманією", зі своєрідним „ходженням в народ", щоби пізнати як мога краще побут та звичаї широкої селянської маси. (Також мій дідо, Іван, був ще „твердим" Русином; але з семи його синів чотирьох: музик Данило, мій батько, ґімназійний вчитель Михайло та священик Кость були вже свідомими „українофілами").

РАДІОПРОГРАМА З ІСТОРІЇ КАНАДИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ.

Канадійці українського походження, що живуть у фортвіліямській окрузі північно-західного Онтаріо будуть мати нагоду зараз по новім році слухати ряду радіопередач про те, що діялося в Канаді та як вона розвивалася й стала державою.

Цю серію, яку приготовляє Відділ Громадських Програм при Онтарійськім Міністерстві Освіти, будуть надавати в українській мові. У програму включено життєпис двох перших імігрантів-українців до Канади. Особливу увагу звернуть на те, в який спосіб освіта може причинитися до життєвого успіху та який є спосіб життя в Канаді. Цю справу будуть обговорювати дуже обширно.

Програми приготовляються з наміром доповнити лекції громадянства, на які новоприбувші українці-імігранти по лісових таборах учащають.

Точної дати програм покищо не проголошено. (Н. Ш.).

М. Б.

ЗІ ЛЬВОВА ДО КИЄВА

(Враження з поїздки до Києва весною 1941 р.)

4)

Купуємо шинку.

Де не зайдеш, чи то до установи, чи магазину, усюди російщина. Щойно коли заговориш по „галицькому", говорять по українськи. Галичани мають ще привілей говорити рідною мовою. Позатим відчуваєш, що по українськи говорити тут не зовсім безпечно.

У ресторані біля театру звикли до „заграничних" гостей. Тут заговорюють по французьки і англійськи старі кельнери, що памятають ще царські часи. Зате якось зневажливо дивляться на вас, коли говорите по українськи. У ресторані можна зїсти обід, випити каву з хлібом. Та все скупенько. Був голоднуватий, а у виставових вікнах така прекрасна шинка і ковбаси.

Вистояв майже годину у черзі, щоб купити фунт хліба (більше не продадуть), а до того куплю шинки, думаю.

Заходжу до склепу.

Продавці збіглись і дивляться на мене так, як би я в мясарні хотів купити київський ратуш.

Я ніяк не міг зрозуміти, чому мені не хочуть продати, коли у вікнах такі чудові шинки.

Серед сміху підніс мені один з хлопців таку шинку: прекрасно розмальоване дерево...

— Шинка буває іноді під Новий Рік, Свято Жовтневої Революції, та ніколи у будні — інформують мене.

Шинку їдять що дня, але енкаведисти, зі своїх спецмагазинів, це я сам знаю. Та звичайний обиватель у Києві щасливий, коли може купити хліба. Бо не все і хліб є в столиці „шпіхліра Европи". В інших містах, поза Києвом, таки його дуже важко дістати.

Болить зуб.

Ще в дорозі розболів мене погано зуб. Питаю за зубним лікарем. Порадили мені лікарку при одній з головних вулиць, Короленка.

Коли мене впустили до помешкання, я хотів завернутись.

— Чи тут живе зубний лікар? — питаю збентежений.

— Я сама лікарка. Сідайте, пожалуста, ось тут — і показала мені краєчок ліжка.

Розглядаюсь по кімнаті. У куточку горить нафтова машинка, якась дівчина, мабуть донька лікарки, варить картоплі. Під вікном сидить молодий хлопчина і учиться. Трьох пацієнтів сидить біля стола. Для мене вже не було місця, хіба на ліжку. Тут же працює і лікарка.

Коли вийшов останній пацієнт, дентистка розбалакалась:

— Колись у тому домі жив сам мій батько, теж лікар. Нині нас тут живе 6 родин. Лиш чотири родини має окремі кімнати. Один працівник НКВД має дві кімнати. А мені приходиться жити з дітьми і працювати в цій одній.

У лікарки такі сумні-сумні сиві очі.

Наталя Чумаченко — стояло на табличці над дверми.

(Докінчення буде).

З ЖИТТЯ ГРОМАД і ОРГАНІЗАЦІЙ

ЛУДЛОВ, МАСС.

З похорону на скитальців.

Зі зібраних гром. М. Пилиповим грошей на вінок на могилу бл. п. Дмитра Мишалівського в Спрінгфилд, Масс. остало $9, які вислано до Зл. У. А. Д. Комітету. Покійний походив з села Лагодова, повіт Перемишляни, Оставив три дочки і пять синів. Усі сини служили в Американській Армії.

—o—

НЮАРК, Н. ДЖ.

Листопадове Свято.

З рамені нюарського Допомогового Комітету, при співучасти братств і товариств, що гуртуються при українській католицькій церкві й за підтримкою церкви й українського загалу відбувся в неділю 16 листопада концерт для вшанування Листопадових Днів в Українській Централі.

Концерт почався відспіванням Американського Гимну, після чого місцевий парох о. С. Бахталовський, чина св. Ізбавителя, виголосив привітну промову, пояснюючи при тім ціль свята та обовязок його святкування.

Концертову частину виконав хор під управою Теодосія Каськова, деклямацію виголосила Пелагія Дзера. Святочну концертову промову виголосив д-р Л. Цегельський. Барітонове сольо відспівав наш народній співець Петро Ординський, а йому акомпаніювала на фортепіяні Марія Шумейко. Свято закінчилося відспіванням Українського Гимну.

Безпосередно після концерту забрав слово п. Каськів, пояснив приявним, що чистий дохід призначений на допомогову акцію і візвав приявних до складки на цю ціль, яка принесла $217 і їх вислано до ЗУАДКомітету у Филаделфії.

Виказ жертв представляється так:

І. Штогрин $50; по $10: Ст. Бахталовський і В. Хома; по $5: Т. Шатинський, Г. Штигель, Д. Голота, Е. Багній, Роз. Залепська, Ю. Гарасимчук, О. Лисак, А. Лівіцька, О. Мейґо, О. Прихода, Ф. Шафранська, Е. Зелінський, Т. Каськів, І. Настюк, А. Винник, І. Плечий, А. Будник, В. Максимич, О. Присяжний, М. Соколовський, П. Лобур; по $3: І. Шатинський і К. Кучер; дальше по $2: Гр. Горишний, Т. Зелінська, Ю. Олійник, М. Стиранець, А. Мерріш, С. Мриґлот, А. Соколовська, О. Ільків, П. Халупа, П. Папроцкий, М. Логіш, В. Петрів, М. Стахура; по $1: О. Мотляк, П. Чорник, Роз. Попелюк, А. Кіт, Д. Мотуз; Н. Брунька $5.

В. Салабун,
касієр місцевого Допомогового Комітету.

—o—

РАЧЕСТЕР, Н. Й.

З Листопадового Свята на скитальців.

Старанням Україньского Допомогового Комітету в Рачестер, Н. Й., відсвятковано Листопадове Свято концертом дня 2. листопада. Свідома рачестерська громада виповнила церковну галю, як це бувало давнішними роками, не зважаючи на це, що в нас часто відбуваються всякі підприємства.

Програма була коротка, але уміло уложена, завдяки дірігентови хору М. Похмурському і предсідателеви К. Шевчукови.

Вступне слово виголосив Р. Пристай, пригадуючи події з визвольних змагань українського народу в минулому і тепер.

Концертом проводив заступник предсідателя Р. Гладун, почднаючи короткою промовою.

Хор Боян відспівав „Стар Спенгелд Беннер", „Ви жертвою в бою" і „Заквітчали Дівчатонька.

Мала дівчинка, Оксанка Чорненька, віддеклямувала зворушливо поему Олеся: „Першого Листопада у Львові", а в другій частині: „Видиш брате мій" з ритмічними рухами, що нагадувало Січових Стрільців, що неначе журавлі відходили сірими шляхами у всі сторони широкої української землі, Оксанка, як і її родичі злібна дівчинка й тому сподіємося її дальших виступів на сцені. Присутні дали їй своє признання і заохоту.

Панна М. Климців відспівала сольо: „Ой у полі могила", „Де Дніпро наш...", і на домагання присутніх третю: „На чужині..." М. Климців має мягкий і милий голос та чисту вимову, що межи тут родженою молоддю є рідкістю. Тому її появу на сцені присутні радо витають.

На піяні акомпаніювала п-ні Анна Сорохтей.

Головну промову виголосив інж. Іван Ґуран, наочний свідок Листопадових Днів. У своїй, півгодинній промові змалював докладно перебіг нерівної боротьби нашого народу з північними і західними наїздниками та боєздатність і завзятість старшин і стрілецтва. Присутні вислухали промову із захопленням.

По першій частині переведено збірку, яка принесла $154.-70.

У другій частині відслонено живий образ із трох дівчат, двох бійців у народніх строях і одного енкаведиста з російським багнетом, спрямованим у грудь дівчини, прикованої ланцюхом до хреста, що символізувала Україну. Два стрільці стояли на сторожі; один схопивши багнет рукою. Шкода тільки, що один із хористів за скоро стягнув занавісу, не даючи присутнім приглянутися, а фотографови знати світлину.

Дівчата з хору відспівали: „Україно моя рідна..." а опісля цілий хор: засумуй трембіто в супроводі соля В. Пиповича.

На закінчення хор відпівав „Ще не вмерла Україна".

Жертви зложили: К. Шевчук $5; А. Плюта $3. По $2: С. Гунька, М. Кузьмик, Е. Герула, В. Чорненький, П. Гринів, М. Пічак, Р. Гладун, А. Онуфрик, В. Пригода, В. Пукіш, М. Рудий, І. Гуміцкий, Д. Матковський; по $1: М. Дашкевич, Ю. Ланяк, М. Гойсак, А. Мацьковська, М. Шимковська, М. Теребушка, А. Стрілець, А. Шевчук, М. Гарасимчук, С. Качмар, М. Маркевич, К. Лялька, М. Чудак, А. Воляк, А. Пітулей, Е. Кушлик, С. Деркач, А. Ракович, М. Чижевська, А. Паньків, О. Білик, М. Воляк, М. Стехна, В. Гусар, Д. Киценко, В. Берете, М. Дух, О. Олексів, К. Андрусів, В. Колданський, М. Плекан, Т. Шурґот, П. Росоловська, А. Іванів, К. Леско, П. Леско, Г. Бояновський І. Чорненький, К. Заставна, І. Пастушин, М. Яніцкий, Д. Рибак, о. В. Турула, А. Пастушин, К. Сорохтей, Г. Булавинець, Н. Крик, І. Крик, М. Сокільський, М. Дмитрів, П. Бандура, М. Колдин, О. Скробач, Н. Мазурчак, К. Сверида, Т. Гринів, В. Гринів, Б. Бефдер, П. Пасвак, В. Гранковський, Гр. Фільчишин, В. Британ, Я. Гривнак, А. Мельник, Е. Спаркес, А. Пічак, М. Юрків, І. Сорохтей, І. Клодзінський, С. Стерида, А. Задорецький, М. Пічак, С. Флічук, Ю. Трачик, К. Гладун, О. Сорохтей, М. Стехна, А. Онуфрик, М. Падучак, Я. Гривнак, І. Теребушка, І. Пілюк, О. Юськів, М. Руда, К. Крук, А. Росоловський, А. Гунька, М. Захарко, С. Воробець, М. Василишин, А. Корольчук, К. Гудак, К. Гудак, М. Климців, К. Хомин, І. Сорохтей, М. Яцула, Н. Луцишин, П. Петрів, І. Луцишин, М. Юган, М. Швець, В. Гринчук, О. Гринчук.

Збіркою заняли: М. Шварц, М. Рудий, І. Клодзінський, Анна Хмеляк, Е. Герула, В. Чорненький, В. Колданський, Кат. Андрусів.

Якщо когось із жертводавців пропущено то прошу повідомити секретаря.

Дальші збірки будуть поміщені другим разом.

Член екзекутиви.

o

ДІТРОЙТ, МІШ.

З кожної нагоди на народні цілі.

Дня 29 листопада відбулося в Михайла і Марії Андрусевич в новозбудованій дуже гарній хаті в Дірборн, несподіванка „Гавз Ворминг Парті".

Зібралось багато гостей, приятелів, друзів і рідні, місцевих і помісцевих. Найбільше було союзовців і членів хору „Думка" з Дітройту. Отже були гарні співи, які додали кращого настрою до забави, для якої приготовили все що треба було пані: К. Ігнатюк і К. Кішчук, яким помагали А. Левкут, К. Ониськів, А. Гладій, А. Медвідь, А. Тинюк і К. Андрусевич.

В товстмайстерстві дуже добре вивязався старолавний і заслужений громадянин, Й. Філяс. Він покликував гостей. В промовах була піднесена видатна праця п-ва Андрусевичів, яку вони поклали в українських організаціях, чи виховавши дві талановиті донечки.

Наталя, танцюристка-солістка майже з дитячих літ, звеличувала українське імя на українських і американських сценах; теж виступає тепер як співачка-солістка.

Друга дочка, Стефаня, знаменита піяністка і диригентка звісного Українського Дівочого Хору „Акапеля" і славного хору і орхестри в Фордових заводах в Дітройті. Покінчила музичну академію з відзначенням і так само виступає в користь громади від дитячих літ. Обидві дівчата вложили дуже багато в скарбницю української культури, за що їм українська громада дуже вдячна.

Щоб лишилась добра памятка для донечок і родичів з нагоди „Гавз Ворминг Парті", гості на поклик п-ні А. Левкут зложили жертви на народні цілі; М. Градовська $5; Й. Філяс $2.40; по $2: І. Пажук, В. Сковрон, І. Андрусевич, І. В. Дячун; по $1: М. Рихлівський, І. Грабовецький, Ф. Гузіль, А. Михальчук, П. Кізел, І. Шмонь, І. Байба, І. Пелех, І. Косіковський, д-р А. Кібзей, І. Рибцуник, А. Зінік, Й. Масьляк, С. Андрусевич, Т. Медвідь, С. Левкут, С. Зола, І. Брик, В. Довгань, І. Чупка, М. Козак, Н. Трусь, В. Мацькович, І. Столяр, Н. Н., М. Совяк, А. Петрик, М. Семеген, О. Старцо, В. Візничак, М. Андрусевич, Г. Маланяк, І. Кішчук, А. Ониськів, В. Лишак і І. Форись. Решта дрібними.

При кінці п-во Андрусевичі з мокрими очима подякували ініціяторам і чостям за так щиру несподіванку, яка останеться в їх памяті на ціле життя.

Збірку в сумі $53 вислано до скарбника Українського Конгресового Комітету, Дмитра Галичина.

Іван В. Дячун.

Шукають своїх рідних

УВАГА: Пишучи до Укр. Допом. Комітету, просимо зпочатку листа подати, в якій групі і під яким числом є даня особа.

• • •

ГРУПА — ЛИСТИ ДО:

12,633 Баран з с. Молодів (Любачів), Мосса Насті, Параньки з с. Залуже від Мосс Володимира.

12,634 Рогач Івана з с. Завої (Сянік) від Рогач Степана.

12,635 Матушевський Івана і Сидора, Ксені з с. Долиняни (Рогатин) від Пілющак Софрона.

12,636 Скура Теодора з с. Лисятич (Стрий) від Берник Стефи.

12,637 Соколик Семена з с. Камянка (Сянік) від Соколик Ольги д. Степана.

12,638 Кульчицький Павла (Бараницький) з с. Кульчиці (Самбір) від Кульчицький Пилипа.

12,639 Іґаса Олекси з с. Дністрика Головецького від Кульчицька Анни з дому Кіт д. Якова.

12,640 Мацько Миколи батька Куцишин Феськи з с. Стариска (Яворів) від Мацько Петра.

12,641 а) Кучер Марії і Василя з с. Дубшарів (Долина) від Цьопа Ольги зам. Пристай.

12,641 б) Дудар Тимка батька з с. Миаковичі (Тернопіль) від Дудар Теклі.

12,641 в) Кубай з дому Дільна Евдокії з с. Лука Велика (Тернопіль) від Дільний Фелимона.

12,642 Янковська Теклі і її дочок Францішки і Стефи від Чорна Ірини з с. Кровінка (Тернопіль).

12,643 Пилипяк Гринька з с. Гологір (Золочів) та його дітей Володимира і Стефки від Босак Андрія.

12,644 Самборських Анни і Катерини з с. Летня (Дрогобич) від Оседчук Катерини.

12,645 Букса Володимира ур. в Америці с. Анастазії з Золочева від Жеруха Ярослава.

12,646 До рідних моєї матери з дому Карне Розалії зпід Монастиря з с. Водник (Бібрка) від Думанський Петра.

12,647 Пошукую жену Татіяну доньку Анастазію і сина Семеона з с. Пуків (Рогатин) від Музика Дмитра з Америки.

12,648 Пилипчук Івана, Лящик Михайла з с. Тинне (Рівне Волинь) в Англії від Булавський Федора.

12,649 Бодник Івана свящ. від Оґар Станислава з с.Дорожова (Самбір).

12,650 До рідни і знайомих з с. Кушиник (Кремянець - Волинь) від Штогун Петра.

12,651 Кучера Фені з с. Береги (Сянік) від Славич Максима.

12,652 Ориняч (Олиняч) Марії з с. Іздебки (Березів) від Оленяч (Ориняч) Ігнатія.

Голоситись на адресу:

United Ukrainian American Relief Committee
P. O. Box 1661, Philadelphia 5, Pa.

В запитах просимо конечно подавати групу і число.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

ТАЗАН, ч. 1746. Страчений дім.

Тарзан збирав харчі далеко в нетрах. Незабаром він запримітив краплі дощу.

Несподіваний вітрець почав повівати під галуззями дерев. Малпочоловік поспішно пустився до колиби й Джени.

Без ніякої остороги тропічна буря вдарила з цілою силою. Тарзан мусів вхопитися пня дерева, хоч вже був доглянув колибу.

Нагло він побачив, як вітер пірвав колибу з дерева і поніс її наче велетень рукою понад вершки дерев у невідоме.